

The Role of Social Media Culture in Women's Emotional Divorce

Akbar Talebpour^{1*}

1. Associate Professor, Department of Social Science, Faculty of Social Science and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran.

Citation: Talebpour, A. (2025). The role of social media culture in women's emotional divorce. *Journal of Woman Cultural Psychology*, 16(64), 87-98.

<http://dx.doi.org/10.61186/iau.1204178>

ARTICLE INFO

Received: 16.04.2025

Accepted: 27.06.2025

Corresponding Author:

Akbar Talebpour

Email:

a.talebpour@alzahra.ac.ir

Keywords:

Culture

Social networks

Emotional divorce

Abstract

The purpose of this study was to investigate the role of social media culture in women's emotional divorce. The statistical population encompassed the married women aged 18-50 in Tehran in 2024. The research sample consisted of 25 individuals whom were selected from the mentioned population, using purposive sampling procedure and were studied through in-depth interviews. The research method was qualitative applying grounded theory analysis. The results of this study indicated that female participants joined these networks for reasons such as satisfying their curiosity, fear of not conforming to the norms of society and friends, feeling certain deficiencies in life, and also the attractions available in virtual networks. Then, under conditions such as cyberspace addiction, following virtual norms, the disappearance of the indecency of extramarital affairs, and ignoring the norms of conventional married life and they experienced tension in their emotional marital relationship. Also, inappropriate use of social media had adverse consequences for families. One of the most important harms associated with social networks was their role in reducing marital relationships and increasing the divorce rate. Continuing such trend would lead to marital infidelity, numerous family problems, and ultimately emotional and official divorce. Social networks, while exerting soft power in cultural change, also played an important role in causing harm to the family.

Extended abstract

Introduction: Today, the existence of the information and communication explosion era is clear to everyone, so much so that the current world has undergone many changes and is affecting all areas of human life, such as cultural, economic and social issues. Using a virtual social network allows an individual to communicate with a large number of other people, regardless of time, place, political, cultural, and economic constraints. Various studies showed that there is a significant relationship between the amount of Internet use and changes in family values. There is a relationship between the style of using cyberspace and marital conflicts, emotional divorce, and marital commitment. Media and social networks, by permeating the lives and world around people, have led to a transition from traditional reference patterns, kinship, local norms and values to modern values and new norms that have fundamentally changed cultural identity. Iranian society has accepted changes in cultural identity in the process of social transition and socialization with the emergence of media and its consumption. In various other cultures, in parallel with Iran, the culture of using social networks has been effective on psychological marital relationships, and researchers believe that using the Internet causes social isolation, loneliness, reduced social interactions, and mental health. Promoting a culture of using social media plays a dual role in the lives of adolescents. On the one hand, they provide a platform for positive self-expression and social interaction, and on the other, they bring negative effects such as anxiety and loneliness. The expansion of social relationships between people in cyberspace has caused disruption in marital relationships and increased divorce rates. Considering the harm caused by the constant presence and neglect of marital relations on virtual networks the purpose of this study was to investigate the role of social media culture in women's emotional divorce.

Methods: The statistical population encompassed the married women aged 18-50 in Tehran in 2024. The research sample consisted of 25 individuals whom were selected from the mentioned population, using purposive sampling procedure and were studied through in-depth interviews. The research method was qualitative applying grounded theory analysis.

Results: The results of this study indicated that female participants joined these networks for reasons such as satisfying their curiosity, fear of not conforming to the norms of society and friends, feeling certain deficiencies in life, and also the attractions available in virtual networks. Then, under conditions such as cyberspace addiction, following virtual norms, the disappearance of the indecency of extramarital affairs, and ignoring the norms of conventional married life and they experienced tension in their emotional marital relationship. Also, inappropriate use of social media had adverse consequences for families. One of the most important harms associated with social networks was their role in reducing marital relationships and increasing the divorce rate. Continuing such trend would lead to marital infidelity, numerous family problems, and ultimately emotional and official divorce. Social networks, while exerting soft power in cultural change, also played an important role in causing harm to the family.

Conclusoins: Today, social networks are an integral part of human social life. These networks attack the cultural foundations of target societies in a very clever way by using four patterns: globalization, secularism, reduction of national identity, and promotion of

neoliberalism among their users. These networks attack the cultural foundations of target societies in a very clever way by using four patterns: globalization, secularism, reduction of national identity, and promotion of neoliberalism among their users. And they act as a cultural factor to weaken people's traditional beliefs. These media may, while exerting soft power in cultural change, cause the disclosure and theft of users' private information, and in addition, play an important role in family harm. Although the capabilities and benefits of social networks cannot be denied in various aspects in different social areas, at the same time, the undesirable use of these networks has adverse consequences for families.

Author Contributions: Dr. Akbar Talebpour: Content editing, data collecting, ideation and designing the general framework, conclusion and correction of the article and corresponding author. The author reviewed and approved the final version of the article.

Acknowledgements: The author would like to express his gratitude to all those who have contributed to this article.

Conflict of Interest: In this study, no conflict of interest was reported by the author.

Funding: This study did not receive any financial supports.

نقش فرهنگ استفاده از شبکه های اجتماعی در طلاق عاطفی زنان

اکبر طالب پور^۱

۱. دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصاد، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش فرهنگ استفاده از شبکه های اجتماعی در طلاق عاطفی زنان بود. جامعه آماری زنان متأهل ۱۸-۵۰ ساله در سال ۱۴۰۳ در شهر تهران بود. نمونه پژوهش، شامل ۲۵ نفر منتخب از بین جامعه پژوهش بود که به روش نمونه گیری هدفمند انتخاب شدند و از طریق مصاحبه عمیق مورد مطالعه قرار گرفتند. روش پژوهش کیفی با استفاده از تحلیل به روش گراندد تئوری بود. نتایج این مطالعه نشان داد مشارکت کنندگان زن به دلایلی همچون؛ ارضای حس کنجکاوی خود، ترس از عدم هم‌رنگی با عرف جامعه و دوستان، احساس کمبودهای خاص در زندگی و همچنین جذابیت‌های موجود در شبکه های مجازی، به عضویت این شبکه ها درمی آیند. سپس تحت شرایطی همچون اعتیاد به فضای مجازی، پیروی از هنجارهای مجازی، از بین رفتن قبح روابط فرازنشویی و هنجارهای زندگی زناشویی مرسوم را نادیده می‌گیرند و دچار تنش در رابطه عاطفی زناشویی می‌شوند. همچنین استفاده نامطلوب از شبکه‌های اجتماعی پیامدهای ناگواری برای خانواده‌ها دارد. یکی از مهم‌ترین آسیب‌های مترتب با شبکه های اجتماعی، نقش آن‌ها در کاهش روابط زناشویی و افزایش میزان طلاق است. ادامه چنین روندی منجر به خیانت زناشویی و مشکلات عدیده خانوادگی و در نهایت طلاق عاطفی و طلاق رسمی می‌شود. همچنین شبکه های اجتماعی ضمن اعمال قدرت نرم در تغییر فرهنگی، نقش مهمی در آسیب‌های خانواده برعهده دارند.

کلیدواژگان: فرهنگ، شبکه‌های اجتماعی، طلاق عاطفی.

مقدمه

امروزه، وجود عصر انفجار اطلاعات و ارتباطات بر همگان واضح است، به طوری که جهان کنونی دچار دگرگونی‌های بسیاری گشته و در همه زمینه های زندگی بشر، همچون مسائل فرهنگی (cultural problems)، اقتصادی و اجتماعی تأثیرگذار است (Lin et al., 2015). افزایش فرهنگ استفاده از شبکه اجتماعی مجازی (virtual social network) به فرد امکان برقراری ارتباط با شمار زیادی از افراد دیگر، فارغ از محدودیت های زمانی، مکانی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را می‌دهند (Pempek et al., 2009). مطالعات مختلفی نشان داده‌اند بین میزان استفاده از اینترنت و دگرگونی ارزش‌های خانوادگی رابطه معنی‌داری وجود دارد (Kafashi, 2009). در پژوهشی (Fathi et al., 2021) نیز نشان داد که بین سبک استفاده از فضای مجازی با تعارضات زناشویی، طلاق عاطفی و تعهد زناشویی رابطه وجود دارد. همچنین تعاملات مجازی می‌تواند تأثیر منفی بر روابط اجتماعی چهره‌به‌چهره داشته باشد. یکی از مؤلفه‌ها و مصادیق آسیب‌پذیری در مقابل رشد فرهنگ استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی را می‌توان کاهش روابط زناشویی (marital relations) دانست. در ارتباط با نقش شبکه‌های اجتماعی در وقوع طلاق عاطفی (emotional divorce) در بین زوجین ایرانی مطالعات مختلفی مورد بررسی قرار گرفته است (Talebpour et al., 2015). رسانه و شبکه‌های اجتماعی، با احاطه زندگی و جهان اطراف افراد منجر به گذار از الگوهای مرجع سنتی، خویشاوندی، هنجارها و ارزش‌های محلی به سوی ارزش‌های مدرن و هنجارهای نوینی شده‌اند که هویت فرهنگی را دچار تغییرات اساسی کرده است، جامعه ایرانی در روند گذار اجتماعی و جامعه‌پذیری با ظهور رسانه و مصرف آن، تغییرات هویت فرهنگی را پذیرفته است (Ashayeri et al., 2024).

در فرهنگ‌های مختلف دیگر نیز به موازات ایران فرهنگ استفاده از شبکه های اجتماعی بر مناسبات روان شناختی زناشویی اثربخش بوده است و محققین استفاده از اینترنت را موجب انزوای اجتماعی، تنهایی، کاهش تعاملات اجتماعی و سلامت روانی می‌دانند (Arikewuyo et al., 2022). (Affonso, 1999) در مطالعه ارزیابی رشد فرهنگ و استفاده از رسانه های اجتماعی در تشدید تعارضات در روابط عاشقانه نشان داد که بین استفاده از رسانه های اجتماعی و تعارض در روابط زناشویی رابطه معناداری وجود داشت. همچنین در مطالعه ای نتایج نشان داد که رشد فرهنگ استفاده از شبکه‌های اجتماعی با آسیب‌هایی همچون؛ شک و حسادت، رابطه‌های فرانشویی، و تخریب رابطه عاطفی زناشویی مرتبط است (Wise, 2018). در پژوهش‌های مختلف مانند مطالعه (Peng 2025) مشخص شد ترویج فرهنگ استفاده از رسانه‌های اجتماعی نقش دوگانه‌ای در زندگی نوجوانان ایفا می‌کنند، از یک سو بستری برای ابراز وجود مثبت و تعامل اجتماعی فراهم می‌کنند و از سوی دیگر اثرات منفی همچون اضطراب و تنهایی را به همراه دارند. گسترش روابط اجتماعی افراد در فضای مجازی، باعث اختلال در روابط زناشویی و افزایش آمار طلاق شده است (Shiri & Rahmani, 2015). با عنایت به آسیب‌های ناشی از حضور مداوم و توأم با تعادل از روابط زناشویی در شبکه‌های مجازی هدف از پژوهش حاضر، بررسی نقش فرهنگ استفاده از شبکه های اجتماعی در طلاق عاطفی زنان بود.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه گیری

روش پژوهش کیفی به شیوه گرانددتئوری (Grounded Theory) بود. جامعه آماری زنان متأهل ۵۰-۱۸ ساله در سال ۱۴۰۳ در شهر تهران بود. نمونه پژوهش، شامل ۲۵ نفر منتخب از بین جامعه پژوهش بود که به روش نمونه گیری هدفمند به جهت اطمینان از اشباع نظری کامل مورد مصاحبه قرار گرفتند.

روش اجرا

پس از مشخص شدن جامعه آماری، گروه نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شد و زنانی که تجربه زیسته پدیده را داشته و می‌توانستند بیشترین اطلاعات را در رابطه با موضوع تحقیق ارائه نمایند، انتخاب

شدند. فرآیند انتخاب زنان، انجام مصاحبه‌های عمیق بدون ساختار و تحلیل داده‌ها تا زمانی که اشباع نظری حاصل شود، ادامه یافت. هرچند از مصاحبه نوزدهم به بعد داده‌ها تکراری بودند اما جهت اطمینان از اشباع نظری کامل تا مورد 25 مصاحبه ادامه یافت. پس از پیاده‌سازی مصاحبه‌ها به صورت متن، بر اساس روش استراوس و کوربین (Strauss & Corbin, 2001, Translated by Afshar, 2012) سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی مفاهیم، مقولات و طبقات از مصاحبه‌های انجام شده استخراج شد.

یافته‌ها

یافته‌های تحلیلی به دست آمده در پژوهش حاضر شامل شرایط علی، شرایط زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر، استراتژی‌ها و پیامدها بود که به تفکیک در ذیل ارائه شد:

- شرایط علی

شرایط علی بر اساس تحلیل یافته‌های تحقیق با عضویت فرد در یکی از شبکه اجتماعی مرتبط بود که مشتمل بر؛ شرایط تسهیل‌گر (همگامی با تکنولوژی، تنهایی، نبود محدودیت دنیای واقعی، خلأ عاطفی) و شرایط جذاب (ارتباط آسان و ارزان، گستره وسیع، خاصیت آگاهی‌بخش و سرگرم‌کننده، احتمال درگیر شدن در کسب‌وکار) بود. شرایط تسهیل‌گر عمدتاً شامل مواردی است که با خود افراد مرتبط است و شرایط جذاب به ویژگی‌ها و امکانات شبکه‌های اجتماعی و مزیت‌های آن مربوط است. افراد چنانچه با تکنولوژی نوین همراهی نکنند احساس امل بودن می‌کنند و به منظور هم‌رنگی و همراهی با بقیه اعضای جامعه با تکنولوژی‌های مرتبط با ارتباطات الزام همراهی می‌کنند. این الزام از یک سو تحت تأثیر شبکه دوستان و آشنایان قرار دارد و از سوی دیگر همه‌گیری کرونا این الزام را به یک فرهنگ جهانی تبدیل نمود (Nadel Harony et al., 2023, Heidari, 2021).

عضویت در یکی از شبکه‌های مجازی محدودیت‌های دنیای واقعی را از بین می‌برد و افراد با دغدغه کمتری می‌توانند با دیگران ارتباط برقرار کنند. نظارت اجتماعی در دنیای حقیقی از سوی دیگران باعث می‌شود افراد ملزم به رعایت هنجارهای برقراری ارتباط با سایر افراد باشند

فرار از دغدغه‌ها و مشکلات زندگی و یا حتی جبران خلأ عاطفی زندگی حقیقی از جمله مواردی است که می‌تواند در ورود افراد به شبکه اجتماعی نقش بارزی داشته باشد. استفاده از شبکه اجتماعی باعث می‌شود توجه افراد به فضای مجازی شبکه معطوف شود و مشکلات زندگی و خلأ عاطفی خودشان را فراموش نمایند. شرکت‌کننده ۳۸ ساله: اعتیاد به فضای مجازی فرقی با اعتیاد به مواد مخدر ندارد من اگر روزی حداقل چهار پنج ساعت در شبکه‌های مجازی نباشم احساس پوچی می‌کنم احساس می‌کنم اونروز چیزی را گم کرده‌ام و نمی‌توانم شب بخوابم.

- شرایط زمینه‌ای

رفتاری که فرد پس از عضویت در شبکه اجتماعی از خود نشان می‌دهد، به زمینه‌ای که پدیده در آن رخ می‌دهد بستگی دارد که شرایط زمینه‌ای نامیده می‌شود. براساس تحلیل داده‌های تحقیق این شرایط شامل مواردی از قبیل: متغیرهای زمینه‌ای (تحصیلات، شغل، مدت ازدواج، تعداد فرزندان و...)، اعتیاد به اینترنت و فضای مجازی (میزان، نوع، استمرار)، ازدواج سنتی (اختلاف سنی زیاد با همسر، ازدواج زودرس، خواستگاری سنتی) و احساس محرومیت نسبی است. مشاهدات و تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد؛ به طور کلی بیشتر افرادی که به شیوه سنتی ازدواج کرده و با معرفی و پیشنهاد دیگران خواستگاری و ازدواج کرده بودند، افرادی که در سن کم ازدواج نموده و یا افرادی که اختلاف سنی زیادی با همسر خود داشتند، زمانی که وارد شبکه اجتماعی می‌شوند، فرصتی برای آشنایی می‌یابند که به دنبال آن، ممکن است معیارهای همسر ایده‌آل در ذهن آنان تغییر کند و دچار احساس محرومیت نسبی شوند، این احساس محرومیت نسبی احتمال برقراری روابط فرازناشویی مجازی یا حتی

واقعی را به طرز معناداری افزایش می دهد (Bourbour & Tajik Esmaili, 2001). شرکت کننده ۳۳ ساله: وقتی ۱۸ سالم بود ازدواج کردم معیار انتخاب همسر خانواده با معیارهای من متفاوت بود، از زمانی رفتم تو گروه های مختلف تازه فهمیدم همسرم را دوست ندارم. احساس محرومیت نسبی به مشاهده و درک اختلاف طبقاتی در جامعه برمی گردد که معمولاً با مشاهده و درک تفاوت سطح رفاه خانواده ها طغیان می نماید و باعث می شود افراد طبقات پایین جامعه هنگام عضویت در شبکه اجتماعی و آشنایی با کاربران دیگر و مشاهده وضعیت اقتصادی آن ها، به مقایسه مداوم زندگی و همسر خود با زندگی های مجازی دیگران بپردازند. در نهایت این مقایسه با خود احساس نارضایتی از همسر و زندگی را دربر دارد و می تواند در مرحله اول به احساس محرومیت نسبی منجر شود و در ادامه ممکن است فرد به افراد دیگری علاقه مند شود که ممکن است این آشنایی به روابط فرازنشویی مجازی و واقعی منجر شود (Fathi et al., 2021).

- شرایط مداخله گر

بر اساس تحلیل مصاحبه ها و نتایج یافته ها شرایط مداخله گر عبارت از: عدم پایبندی به هنجارها (اجتماعی، اخلاقی و مذهبی)، فرایند اجتماعی شدن فرد (فرهنگ سازی، آموزش سواد رسانه ای)، وعدم دسترسی به سایر سرگرمی ها و تفریحات سالم بودند که به عنوان شرایط مداخله گر در نوع انتخاب کنشگران فضای مجازی نقش بارزی دارند. وقتی در فضای مجازی ارتباط برقرار می شود، فردی که از باورهای مذهبی و اعتقادی محکم تری برخوردار است کمتر احتمال دارد به برقراری روابط فرازنشویی مجازی و واقعی تن در دهد. علاوه بر این فردی که تعهد اخلاقی قوی تری به همسر خود دارد به احتمال کمی به روابط فرازنشویی مجازی یا واقعی دست می زند. هم چنین هنجارهای اجتماعی جامعه تحت عنوان عرف جامعه نیز در جلوگیری از روابط فرازنشویی مجازی و واقعی کنشگران فضای مجازی مؤثرند (Ashayeri et al., 2024). اگر در جامعه روابط فرازنشویی نهی شود و مرتکب چنین عملی از سوی جامعه طرد شود، بدیهی است فرد جرأت ارتکاب این اعمال را به دلیل ترس از نوع نگاه جامعه نخواهد داشت، بنابراین هرچه فردی به فرهنگ غالب جامعه و نظارت اجتماعی آن، پایبندی بیشتری داشته باشد احتمال دارد رفتار سالم تری در فضای مجازی و شبکه اجتماعی از خود نشان دهد (Cohen, 1964, Translated by Cohen, 1964, Translated by Tavasoli & Fazel, 2012, Coen, 1991, Translated by Kaldi, 2000). در فرایند اجتماعی شدن افراد با آموختن هنجارها، ارزش ها، زبان، مهارت ها، عقاید و الگوهای فکر و عمل لازم زندگی اجتماعی شخصیت خود را شکل می دهند و نسبت به همدیگر وابستگی متقابل پیدا می کنند در فرایند اجتماعی شدن مجموعه زندگی و فعالیت های انسانی در شبکه وابستگی های متقابل اجتماعی قرار می گیرند و بر اساس این فرآیند روانی-اجتماعی، شخصیت افراد تحت تأثیر محیط و نهادهای تربیتی، خانوادگی و دینی شکل می گیرند (Robertson, 1990, Translated by Bahravand, 1998). با عنایت به تأخر فرهنگی که در زمینه جامعه پذیری فضای مجازی در افراد جامعه حاضر منجمله افراد مورد مطالعه رخ داده است جامعه پذیری فضای مجازی به خوبی در فرایند تربیتی انجام نشده است و حفظ و نگهداری از خود در این فضا به خوبی آموزش داده نشده است. جامعه نیز سواد رسانه ای مطلوب را هم به آنان آموزش نداده است. شرکت کننده ۲۷ ساله: چون جهان سومیم و مشکل فرهنگی داریم بیشتر به ابعاد منفی تکنولوژی توجه می کنیم در حالیکه دنیای مجازی از فرصت های بسیار زیادی در همه زمینه ها برخوردار است. حال اگر مخاطب از سواد رسانه ای لازم برخوردار باشد هوشمندانه درک خواهد نمود کدام محتوا مناسب و کدام محتوا مضر هستند. بنابراین بر خورداری از سواد رسانه ای می تواند عامل مداخله گر رفتار فردی نامناسب در فضای مجازی باشد.

- استراتژی ها

به طور کلی استراتژی ها تحت تأثیر شرایط زمینه ای و شرایط مداخله گر بوده و نشانگر نوع کنشی محسوب می شوند که فرد بعد از عضویت در شبکه اجتماعی از خود نشان داده است (Brisini & Solomon, 2021). بر اساس

کدگذاری و تحلیل مصاحبه‌ها استراتژی‌های عضویت در شبکه اجتماعی شامل مواردی همچون عدم تنقید به قیود زناشویی و حس رقابت‌جویی است شرکت‌کننده ۲۹ساله: اوایل هدفم از عضویت در شبکه‌های مجازی کنجکاوی بود اما کم‌کم با کسانی که احساس نزدیکی می‌کردم ارتباط گرفتم.

- پیامدها

در روش گراندد تئوری مجموعه شرایط علی، زمینه‌ای و ساختاری منجر به پیامدها می‌شوند. نتایج تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد عضویت در شبکه مجازی به تنش در روابط عاطفی منجر شده است، بدیهی است که این تنش در پیوستاری از ناراضی شدن از همسر تا طلاق رسمی رخ می‌دهد (Lin et al., 2015). پیوستار کلی شامل؛ ناراضی شدن از همسر، کاهش علائق، بی‌اعتمادی، دروغ و مخفی‌کاری، اختلال چرخه طبیعی زوجیت، از بین رفتن حرمت‌های خانوادگی، قهر و تعارض، خیانت ذهنی، خیانت واقعی، طلاق عاطفی و طلاق رسمی می‌شود. تنش اصلی در روابط عاطفی از خیانت ذهنی شروع می‌شود، که به این معنی است که در رابطه عاطفی‌ای که فرد با همسر خود قبل از عضویت در شبکه‌های مجازی داشته‌است خلل جدی ایجاد می‌شود. خیانت ذهنی پدیده‌ای است که هر چند با نظریات طلاق عاطفی قابل تبیین است اما به‌ورای لایه‌های پنهان ذهن افراد رسوخ پیدا نموده و با ذهن ناخودآگاه زنان ارتباط برقرار می‌سازد، در کار کیفی با واکاوی عمیق لایه‌های ذهنی می‌توان با پس‌زدن لایه‌های رویین ذهن به چنین لایه‌های پنهانی دسترسی پیدا نمود و صور متفاوت کنش افراد مورد مطالعه را کشف نمود. کدگذاری و تحلیل مصاحبه‌های تحقیق نشان داد با معطوف شدن توجه زنان به شبکه‌ی اجتماعی و ارتباطات مجازی کمیت و کیفیت ارتباطات زناشویی افول پیدامی‌کند در نتیجه تعاملات صمیمانه به مرور کاهش و ارتباطات عاطفی کاهش پیدا می‌کند، که در ادامه منجر به سردی عاطفی می‌شود. بدیهی است چنین فضایی به تدریج موجب سوءتفاهمات، بدبینی و بی‌اعتمادی شود. شرکت‌کننده ۲۸ساله: همسرم با تعقیب من در فضای مجازی به من تهمت زد و درخواست طلاق داد، الان آرزو می‌کنم کاش این اتفاق رخ نداده بود و پسر من بی‌مادر نمی‌شد.

از بین رفتن حرمت‌خانه از دیگر پیامدهای روابط مجازی است که با تنش در روابط عاطفی همراه می‌شود و بحران در روابط زناشویی ایجاد می‌کند. افزایش سطح توقع و انتظارات از همسر با حضور در فضای مجازی منجر به مقایسه زندگی شده و در نهایت به احساس محرومیت نسبی می‌انجامد، با وقوع احساس محرومیت نسبی کیفیت رابطه عاطفی کاهش پیدامی‌کند و در نهایت تعارض بروز به‌وجود می‌آید. در اثر وقوع تعارض زناشویی رفتارهای خشونت‌آمیز از قبیل؛ توهین و سرزنش، انتقاد و حمله فیزیکی رخ داده و احساس دشمنی، کینه و نفرت در روابط زناشویی به وجود می‌آید به نحوی که بسیاری از زنان معتقد می‌شوند که همسرش نامطلوب است و باید از او جدا شود، بدیهی است افزایش احساساتی از این دست در نهایت منجر به طلاق عاطفی، درخواست طلاق و بالاخره طلاق رسمی می‌شود (Omar & Ondimu, 2024).

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه شبکه‌های اجتماعی جز لاینفک زندگی اجتماعی انسان‌ها محسوب می‌شوند این شبکه‌ها با استفاده از الگوهای چهارگانه؛ جهانی شدن، سکولاریزم، کاهش هویت ملی و ترویج نئولیبرالیزم در بین کاربران خود به شیوه‌ای کاملاً زیرکانه بنیان‌های فرهنگی جوامع هدف را مورد تهاجم قرار می‌دهند و به عنوان یک عامل فرهنگی در راستای تضعیف باورهای سنتی افراد عمل می‌کنند. این رسانه‌ها ممکن است ضمن اعمال قدرت نرم در تغییر فرهنگی، باعث افشا و سرقت اطلاعات خصوصی کاربران شده و علاوه بر آن نقش مهمی در آسیب‌های خانواده برعهده داشته باشند. هر چند نمی‌توان منکر قابلیت‌ها و مزایای شبکه‌های اجتماعی از جنبه‌های مختلف در حیطه‌های مختلف اجتماعی شد اما در عین حال استفاده نامطلوب از این شبکه‌ها پیامدهای ناگواری برای خانواده‌ها در پی دارند. یکی از مهم‌ترین آسیب‌های مترتب با شبکه اجتماعی، نقش آن در کاهش روابط زناشویی و برقراری روابط فرازناشویی خارج از عرف است که بنا به اظهار نظر مقامات قضایی و انتظامی نقش قابل توجهی در افزایش طلاق

داشته است. با توجه به هدف پژوهش که بررسی نقش شبکه اجتماعی در روابط عاطفی بود با استفاده از روش گراند تئوری انجام شد، نتایج تحلیل مصاحبه های تحقیق در قالب مدل پارادایمی نشان داد:

شرایط علی مشتمل بر؛ شرایط تسهیل گر (همگامی با تکنولوژی، تنهایی، نبود محدودیت دنیای واقعی، خلأ عاطفی) و شرایط جذاب (ارتباط آسان و ارزان، گستره وسیع، خاصیت آگاهی بخش و سرگرم کننده، احتمال درگیر شدن در کسب و کار) بود. نتایج تحقیق با مطالعات (Thevenin & Mihailidis (2012) که نشان داده بودند افراد به دلیل تسهیل ارتباطات و همراهی با پیشرفت جهانی در حوزه رسانه و ارتباطات جذب شبکه های اجتماعی می شوند و به عبارت دیگر فشار تکنولوژیک در راستای هم رنگی با جامعه عمل می نماید، همسو و هم راستا بود.

از منظر شرایط زمینه ای مواردی از قبیل: متغیرهای زمینه ای (تحصیلات، شغل، مدت ازدواج، تعداد فرزندان و...)، اعتیاد به اینترنت و فضای مجازی پ (میزان، نوع، استمرار)، ازدواج سنتی (اختلاف سنی زیاد با همسر، ازدواج زودرس، خواستگاری سنتی) و احساس محرومیت نسبی در فعالیت شبکه اجتماعی نقش داشتند که نتایج این مطالعه در این زمینه با مطالعات (Memar et al. (2012) و Imanzadeh (2018) در مطالعات داخلی همسو بود. هم چنین این نتایج با نتایج مطالعات (Nadel Harony et al. (2023) و Gazit et al. (2020) همسو بود.

شرایط مداخله گر عبارت از: عدم پایبندی به هنجارها (اجتماعی، اخلاقی و مذهبی)، فرایند اجتماعی شدن فرد (فرهنگ سازی، آموزش سواد رسانه ای)، فیلترینگ، عدم دسترسی به سایر سرگرمی ها و تفریحات سالم بودند که به عنوان شرایط مداخله گر در نوع انتخاب کنشگران فضای مجازی نقش بارزی بر عهده داشتند، این نتایج با مطالعات (Bahrami & Ghaseminejad (2024) و Waterloo et al. (2018) همسو بود.

بر اساس کدگذاری و تحلیل مصاحبه ها استراتژی های عضویت در شبکه اجتماعی شامل مواردی همچون: عدم تقید به قیود زناشویی (خیانت مجازی، خیانت واقعی) و حس رقابت جویی است. در چنین شرایطی همسران تلاش نمودند از طریق عدم تقید به قیود زناشویی نسبت به شریک زندگی خود خیانت مجازی و خیانت واقعی کنند خیانت در مرحله اول به صورت ذهنی تجربه می شود و در ادامه به احتمال زیاد به خیانت آشکار تغییر شکل می دهد، این نتایج با مطالعات (Weise (2018) و González-Rivera et al. (2019) و Arikewuyo et al. (2022) و همچنین (Nath (2024) در مطالعات خارجی همسو بود. هم چنین این نتایج با مطالعات (Bahrami & Ghase- minejad (2024) در مطالعات داخلی همسو بود.

نتایج تحلیل مصاحبه ها نشان دادند عضویت در شبکه اجتماعی به پیامدهایی از قبیل تنش در روابط عاطفی می شود که این تنش در پیوستاری از ناراضی شدن از همسر تا طلاق رسمی رخ می دهد. پیوستار کلی شامل؛ ناراضی شدن از همسر، کاهش علائق، بی اعتمادی، دروغ و مخفی کاری، اختلال چرخه طبیعی زوجیت، از بین رفتن حرمت های خانوادگی، قهر و تعارض، خیانت ذهنی، خیانت واقعی، طلاق عاطفی و طلاق رسمی بود. این پدیده هر چند با نظریات طلاق عاطفی قابل تبیین است اما به و رای لایه های پنهان ذهن افراد رسوخ پیدا نموده و با ذهن ناخود آگاه افراد ارتباط برقرار نموده و بنیان خانواده را از هم می گسلد. این نتایج با نتایج مطالعات انجام شده (Weise (2018) و Arikewuyo et al. (2022) همسو بود.

به طور کلی در تحلیل آسیب فعالیت بی رویه در فضای مجازی و شبکه اجتماعی اینگونه می توان گفت که افراد با مشاهده کمبودهای زندگی و جذابیت های شبکه های مجازی و به منظور جبران مسائل زندگی خود به عضویت این شبکه ها در می آیند، و در ادامه به دلیل فاکتورهایی از قبیل؛ اعتیاد به شبکه ها، فرایند جامعه پذیری، ازدواج سنتی، عدم پایبندی به هنجارها، فیلترینگ، کم بودن سواد رسانه ای و... در صدد انجام کنش های هنجارشکنانه در فضای مجازی بر می آیند، بدیهی است اتخاذ چنین راهبردهایی با شکستن شدن هنجارهای زناشویی توأم بوده و منجر به مقایسه مداوم ظاهر زندگی دیگران با باطن زندگی فرد می شود که در پس خود احساس محرومیت نسبی و طغیان در روابط زناشویی را در پی دارد که این طغیان پس از مدتی دلیل اصلی تنش در روابط عاطفی و طلاق عاطفی بوده و در ادامه منجر به جدایی و طلاق رسمی می شود.

سهیم نویسندگان: دکتر اکبر طالب پور: ویرایش محتوا، جمع‌آوری داده‌ها، ایده‌پردازی و طراحی چارچوب کلی، نتیجه‌گیری و اصلاح مقاله را انجام داد و نسخه نهایی مقاله را بررسی و تأیید کرد.

سپاسگزاری: نویسنده مراتب تشکر خود را از همه کسانی که در انجام این مقاله نقش داشته‌اند اعلام می‌دارد.

تعارض منافع: در این پژوهش هیچگونه تعارض منافی توسط نویسنده گزارش نشده است.

منابع مالی: این پژوهش از منابع مالی برخوردار نبوده است.

References

- Affonso, B. (1999). *Is the Internet Affecting the Social Skills of Your Children?*. Reno: Nevada University. URL: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=3078504>
- Arikewuyo, A. O., Lasisi, T. T., Abdulbaqi, S. S., Omoloso, A. I., & Arikewuyo, H. O. (2022). Evaluating the use of social media in escalating conflicts in romantic relationships. *Journal of Public Affairs*, 22(1), e2331. URL: <https://doi.org/10.1002/pa.2331>
- Ashayeri, T., Menati, A., Jahanparvar, T., & Aqazadeh, P. (2024). Examining the Role of Media and Social Networks on Changes in the Cultural Identity of Iranians: A Historical-Empirical Review of Secondary Data. *Communication Research*, 31(118), 183-213. [Persian] DOI: [10.22082/CR.2024.2029788.2698](https://doi.org/10.22082/CR.2024.2029788.2698)
- Bahrami, V., & Ghaseminejad, A. (2024). A Study on Social Challenges Caused by Excessive Use of Virtual Social Networks (Case: Second High School Students of Poldokhtar City). *Communication Research*, 31(118), 147-181. [Persian] DOI: [10.22082/CR.2024.2027514.2685](https://doi.org/10.22082/CR.2024.2027514.2685)
- Bourbour, Akram. Tajik Esmaili, Somayeh. (2001). Perspectives on Women's Social Identity Based on the Use of Instagram. *Communication Research*, 29(110), 159-196. [Persian] DOI: [10.22082/cr.2022.554286.2352](https://doi.org/10.22082/cr.2022.554286.2352)
- Brisini, K. S. C., Solomon, D. H. (2021). Distinguishing relational turbulence, marital satisfaction, and parenting stress as predictors of ineffective arguing among parents of children with autism. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(1), 65-83. URL: <https://doi.org/10.1177/0265407520958197>
- Coen, B. (1991). *Fundamentals of Sociology*. Translated by Gholam Abbas Tavasoli & Reza Fazel. (2012). Tehran: Samt. [Persian] URL: <https://samt.ac.ir/fa/book/364/%D9%85%>
- Cohen, A. (1964). *Attitude Change and Social Impact*. Translated by Alireza Kaldi. (2000). Tehran: University of Welfare and Rehabilitation Sciences. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1167605/%DA%A9%D8%AA%D8%A7%>
- Fathi, A., Farshbafi, A. S., & Hamzehvy, F. (2021). The relationship between cyberspace use style with marital conflict, emotional divorce, and marital commitment. *Quarterly Journal of Police Cultural Studies*, 8(4), 41-51. URL: <https://www.researchgate.net/profile/Karim>
- Gazit, T., Aharony, N., & Amichai-Hamburger, Y. (2020). Tell me who you are and I will tell you which SNS you use: SNSs participation. *Online Information Review*, 44(1), 139-161. URL: <https://doi.org/10.1080/10401971.2020.1810000>

[org/10.1108/OIR-03-2019-0076](https://doi.org/10.1108/OIR-03-2019-0076).

- González-Rivera, J. A., Aquino-Serrano, F., & Pérez-Torres, E. M. (2019). Relationship satisfaction and infidelity-related behaviors on social networks: A preliminary online study of Hispanic women. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 10(1), 297-309. DOI: [10.3390/ejihpe10010023](https://doi.org/10.3390/ejihpe10010023)
- Heidari, H. (2021). A comparative study of the impact of virtual social networks on marital relationships with an emphasis on gender (case study: married people in Tehran). *Communication Research*, 28(108), 133-163. [Persian] DOI: [10.22082/cr.2022.540643.2241](https://doi.org/10.22082/cr.2022.540643.2241)
- Imanzadeh, A. (2018). Phenomenological Study of Mothers' Experiences of the Role of Social Networks in Reducing the Moral Sensitivity of Their Children (Case Study: Parents of Second-Year High School Students in District 4 Schools in Tabriz City). *Communication Research*, 25(96), 109-134. [Persian] DOI: [10.22082/cr.2019.99511.1745](https://doi.org/10.22082/cr.2019.99511.1745)
- Kafashi, M. (2009). Investigating the effect of the internet on family values. *Social Sciences Research*, 2(3), 57-78. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/154126/fa>
- Lin, T. B., Mokhtar, I. A., & Wang, L. Y. (2015). The construct of media and information literacy in Singapore education system: global trends and local policies. *Asia Pacific Journal of Education*, 35(4), 423-437. DOI: [10.1080/02188791.2013.860012](https://doi.org/10.1080/02188791.2013.860012)
- Memar, S., Adlipour, S., & Khaksar, F. (2012). Virtual social networks and identity crisis in Iran. *Quarterly Journal of Social Studies and Research in Iran*, 1(4), 155-176. [Persian] URL: https://jisr.ut.ac.ir/article_36574_2b7a3e22241f37ce11a2012dfcffbbf8.pdf?lang=en
- Nadel Harony, T., Einav, G. & Galily, Y. (2023). Let's WhatsApp! Generation X couples' online and offline relationship patterns in the digital age. *New Media & Society*, 25(12), 3370-3391. URL: <https://doi.org/10.1177/14614448211043192>
- Nath, D. (2024). Changing Nature of Capitalism in the Era of Globalization through YouTube: A Perspective of Consumerism. *Jurnal Perpajakan dan Keuangan Publik*, 3(2), 50-56. DOI: [10.15575/jpkp.v3i2.40930](https://doi.org/10.15575/jpkp.v3i2.40930)
- Omar, A., & Ondimu, K. (2024). The impact of social media on society: A systematic literature review. *The International Journal of Engineering and Science (IJES)*, 13(6), 96-106. URL: https://www.researchgate.net/profile/Amina-Omar-6/publication/381800701_The_Impact
- Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A., & Calvert, S. L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of applied developmental psychology*, 30(3), 227-238. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0193397308001408>
- Peng, C. S. (2025). Inescapable Media: The Role of Social Media Data Mining in Understanding American Adolescent Media Engagement. In *ITM Web of Conferences* (Vol. 70, p. 04002). EDP Sciences. DOI: [10.1051/itmconf/20257004002](https://doi.org/10.1051/itmconf/20257004002)
- Robertson, Ian. (1990). *An Introduction to Society with an Emphasis on the Theories of Functionalism, Conflict and Symbolic Interaction*. Translated by Hossein Bahravand. (1998). Mashhad: Beh-Nashar. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1831275/%DA%A9%D8%AA%D8%>
- Shiri, T., & Rahmani, E. (2015). The effect of using new communication tools (Line and WhatsApp)

- on the state of family cohesion in 2015 (case study: District 1 of Tehran). *Iranian Social Development Studies*, 8(1), 99-111. [Persian] URL: <https://sanad.iau.ir/fa/Article/821717>
- Strauss, A., & Corbin, J. (2001). *Principles of Qualitative Research: Techniques and Stages of Ground Theory*. Translated by Ibrahim Afshar. (2012). Tehran: Publishing Ney. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11210213/%DA%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D9%85%D8%A8>
- Talebpour, A., Vaziri, H., & Marzdarani, H. (2015). Evaluation affecting factors of emotional divorce (Case study: The perspective of higher education married staffs in Karaj Province in 2014). *MAGNT Research Report*, 3(3), 459-467. [Persian] URL: <https://iase-idje.ir/article-1-122-en.pdf>
- Thevenin, B., & Mihailidis, P. (2012). The re-politicization of media literacy education. *Journal of Media Literacy Education*, 4(1), 61-69. URL: <https://digitalcommons.uri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1083&context=jmle>
- Waterloo, S. F., Baumgartner, S. E., Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2018). Norms of online expressions of emotion: Comparing Facebook, Twitter, Instagram, and WhatsApp. *New media & society*, 20(5), 1813-1831. DOI: [10.1177/1461444817707349](https://doi.org/10.1177/1461444817707349)
- Wise, A. (2018). How social networking sites can affect your marriage. Online. Thriveglobal.com. URL: <https://community.thriveglobal.com/ways-to-keep-social-media-from-destroying>